

## Wymagania edukacyjne – język polski – klasa IVT –poziom podstawowy

zgodne z Podstawą programową i Programem nauczania języka polskiego dla IV etapu edukacyjnego-Zrozumieć tekst. Zrozumieć człowieka

### Wymagania ogólne

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca uczeń:	Ocena dostateczna uczeń:	Ocena dobra uczeń:	Ocena bardzo dobra uczeń:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	- rozumie teksty o prostej budowie; - dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; - z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; - odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; - stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej;	- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła; - próbuje dokonać interpretacji porównawczej;	- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - stara się odczytać rozmaite sensy dzieła; - stara się dokonać interpretacji porównawczej;	- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła; - na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - odczytuje rozmaite sensy dzieła; - dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; - nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - ma świadomość własnej kompetencji językowej.

### Na ocenę celującą

- uczeń opanował w pełni zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych programem,
- formułował dojrzałe, wnikliwe wnioski,
- samodzielnie i twórczo rozwijał własne uzdolnienia oraz organizował pracę w grupie i kierował nią
- biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych, i proponował rozwiązania nietypowe
- stawiał hipotezy badawcze,
- polemizował, by obronić własne stanowisko, szukając wciąż nowych argumentów.

### 1.Dwudziestolecie międzywojenne-nurt klasycyzy

#### Treści nauczania

Czas trwania epoki

Kultura dwudziestolecia – kontynuacja i awangarda

Sytuacja polityczna Europy po I wojnie światowej

Oznaki kryzysu kultury europejskiej

Codziennosc jako temat literatury dwudziestolecia międzywojennego

Rewolucja jako *zmiernik swiata* i cywilizacji europejskie

Wizje odrodzonej Polski

Grupa poetycka Skamander

Nowy model języka poetyckiego w liryce międzywojnia

Kobiety i kobiecość w poezji i prozie międzywojennej

Problematyka społeczna powieści międzywojnia

Starość i śmierć w literaturze międzywojnia

Refleksje egzystencjalne w poezji i prozie międzywojnia

Sposoby wzbogacania zasobu leksykalnego polszczyzny

Etykieta językowa – zasady językowego savoir-vivre'u

Zależność między kształtem językowym wypowiedzi a kontekstem pragmatycznym (nadawca, odbiorca, sytuacja komunikacyjna)

### Teksty literackie

S. Żeromski *Przedwiośnie*

Z. Nałkowska *Granica*

Poezja : J. Tuwima, J. Lechonia, K. Wierzyńskiego, A. Słonimskiego, M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej,

K. Iłkowiakówny, H. Poświatowskiej, B. Leśmiana

### Inne teksty kultury

T. Lempicka *Autoportret w zielonym bugatti*

M. Chagall *Ja i miasteczko, Wiolonczelista*

H. Matisse *Radość życia*

A. Rodin *Pocałunek*

C.Brâncuși *Pocałunek*

– D. Hitz *Dziewczyna na polu maków*

– J. Malczewski *W tumanie*

Z. Waliszewski *Wyspa miłości*

W. Weiss *Kryzys*

O. Spengler *Zmierzch Zachodu*

**Pojęcia kluczowe** : nacjonalizm, faszyzm, nazizm, sanacja, komunizm, historiozofia, awangarda, abstrakcjonizm, dadaizm, kubizm, futurizm, surrealizm, fantastyka w malarstwie, liryzm malarski, prowincja, rewolucja, konflikt etniczny, powieść polityczna, utopia, pragmatyzm, proletariat, idealizm, tradycjonalizm, scenariusz, adaptacja filmowa, witalizm, urbanizm, biologizm, kolokwializacja, antysemityzm, autorytaryzm, epigramat, paradoks, *gender*, fantastyka, powieść psychologiczna, introspekcja, determinizm biologiczno-środowiskowy, kompozycja chronologiczna, relatywizm etyczny, narracja personalna, powieść-rzeka, animizacja, sensualizm, liryzm, archaizm, neologizm, neosemantyzm, lokucja, illokucja, per lokucja, etykieta językowa, synestezja.

Uczeń powinien na ocenę:

DOPUSZCZAJĄCĄ	DOSTATECZNĄ	DOBRA	BARDZO DOBRĄ
	to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	to, co na ocenę dostateczną , a także:	to, co na ocenę dobrą , a także
-podać daty wiążące się z dwudziestolecie międzywojennym w Europie i w Polsce; -wymienić i krótko charakteryzować kierunki artystyczne początku XX w.: futurizm, ekspresjonizm, surrealizm, dadaizm -- wyjaśnić podstawowe pojęcia; -wymienić główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np.: aktywizm, bunt, szybkość, zwrot ku przyszłości, rozwój cywilizacji, masowość, deformacja, karykatura, groteska), krótko je skomentować, powołując się na przykładowe dzieła sztuki -ogólnie wyjaśnić terminy: awangarda, modernizm -wyjaśnić termin „dwudziestolecie międzywojenne”	- podać cechy dwudziestolecia międzywojennego jako epoki; - określić sytuację polityczną Europy po I wojnie światowej; - określić cechy antyku greckiego i rzymskiego według Spenglera; - scharakteryzować współczesne miasto; - przypomnieć symbolikę wskazanych na obrazie obiektów i kolorów; - określić rolę postaci z drugiego planu obrazu; - wskazać elementy fantastyki z trzeciego planu; -wskazać elementy krajobrazu prowincji na obrazie; – rozpoznać charakterystyczne cechy stylu Leśmiana –sformułuje hipotezy	- przedstawić zmiany w sferze sztuki; - wyjaśnić rozróżnienie między kulturą a cywilizacją; - określić relację między kulturą a cywilizacją; - przedstawić, jak Spengler postrzega metropole i skutek ich istnienia dla cywilizacji; - wyjaśnić sens elementów obrazu i odnieść się do biografii autora; - określić związek istniejący między drugim i trzecim planem obrazu; - odtworzyć historię związku bohaterów liryku; - przedstawić symbolikę domu w wierszu; - określić nastrój wiersza -porównać wiersze - porównać postawy wobec świata w	- przedstawić sferę ideową epoki; - wyjaśnić, na czym polegał kryzys, który dotknął Europę; - czytać i objaśniać obrazy dwudziestolecia międzywojennego; - wyjaśnić, jak Spengler postrzega historiozoficzną prawidłowość w upadku Rzymu; - wyjaśnić pojęcie nowego naturalizmu i porównać z poglądami Sokratesa i Rousseau; - zredagować tekst dotyczący rzeczywistości społecznej początków XXI w. w kontekście myśli Spenglera; - zaproponować własną interpretację obrazu; - przedstawić własną interpretację utworu i wyjaśnić metaforykę tytułu; - omówić motyw prowincji w

<ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać określenie, którym Spengler nazywa ostatnie stadium kultury zachodniej;</li> <li>- przedstawić, jak Spengler postrzega rolę Rzymu w historii Europy;</li> <li>- wymienić oznaki kryzysu kultury europejskiej według Spenglera;</li> <li>- wyodrębnić trzy plany kompozycji obrazu;</li> <li>- wymienić postaci z drugiego planu na obrazie;</li> <li>- określić nadawcę i odbiorcę w wierszu</li> <li>- przedstawić genezę <i>Przedwiośnia</i></li> <li>- przedstawić bohaterów <i>Przedwiośnia</i></li> <li>- przedstawić pierwsze odczuwalne dla ludzi skutki rewolucji w <i>Przedwiośniu</i></li> <li>- przedstawić, kto tworzy rewolucję (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- opisać szklane domy na podstawie powieści S. Żeromskiego</li> <li>- przedstawić sposób życia w ziemiańskim dworze (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wynotować ważniejsze różnice między fabułą powieści S. Żeromskiego a filmem;</li> <li>- przedstawić te różnice;</li> <li>- przedstawić narodziny i program Skamandra;</li> <li>- określić nadawcę i odbiorcę tekstu;</li> <li>- określić, do kogo zwraca się podmiot mówiący;</li> <li>- wskazać w tekście elementy stylizacji potocznej;</li> <li>- określić wspólny temat wskazanych wierszy;</li> <li>- wskazać w tekście paradoksy;</li> <li>- wskazać w wierszu elementy baśniowe podaje przykłady neologizmów i neosemantyzmów w wybranych wierszach Leśmiana</li> <li>- omówić różne motywy tematyczne w poezji Tuwima</li> <li>- dostrzec bogactwo przeżyć wewnętrznych bohaterki poezji Pawlikowskiej – Jasnorzewskiej</li> <li>- odtwarzyć losy bohatera „Przedwiośnia” Żeromskiego, zwracając uwagę na wpływ różnych czynników w procesie kształtowania się osobowości</li> <li>- podaje przykłady neologizmów i neosemantyzmów w wybranych wierszach Leśmiana</li> <li>- przedstawić losy bohaterów powieści <i>Granica</i></li> <li>- wskazać postać narratora w <i>Granicy</i></li> <li>- określić przyczyny wykluczenia społecznego bohaterów utworów XX-lecia międzywojennego</li> <li>- przedstawić opowiedzianą w wierszu historię;</li> <li>- podzielić wiersz na części kompozycyjne;</li> <li>- opisać sytuację egzystencjalną</li> </ul>	<p>interpretacyjne dotyczące Leśmianowskiej wizji świata</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-charakteryzować polskie ugrupowania poetyckie, wymienia ich przedstawicieli</li> <li>-wskazać cechy poetyki skamandryckiej w twórczości Tuwima</li> <li>- przedstawić portret psychologiczny i światopoglądowy bohatera <i>Przedwiośnia</i></li> <li>- ocenić zachowanie C. Baryki</li> <li>- przedstawić, jak działa wymiar sprawiedliwości i jaką rolę odgrywają publiczne egzekucje (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wyjaśnić, dlaczego szklane domy są utopią (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- zrekonstruować programy dla Polski, wskazać ich zalety i wady (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- zestawić obraz Nawłoci z mitem szlacheckiego gniazda;</li> <li>- przedstawić swoje stanowisko dotyczące powieści i filmu <i>Przedwiośnie</i></li> <li>- przedstawić na podstawie wiersza stosunek „ja” mówiącego do adresata;</li> <li>- wskazać elementy współczesności w wierszu i określić ich funkcję;</li> <li>- określić, w jakiej roli występuje podmiot mówiący;</li> <li>- określić stosunek nadawcy do adresata utworu;</li> <li>- wyjaśnić sens apelu podmiotu mówiącego;</li> <li>- określić funkcję stylizacji potocznej;</li> <li>- wskazać kontrast semantyczny w wymienionych wersach;</li> <li>- przedstawić różne sposoby ukazywania miłości w poezji;</li> <li>- przedstawić sposób wyrażania emocji w wierszach;</li> <li>- określić sens paradoksów;</li> <li>- określić, czemu służy nakładanie się elementów fantastycznych na realistyczne;</li> <li>- wskazać opozycje czasowe w utworze;</li> <li>-omówić ewolucję poglądów bohatera <i>Granicy</i></li> <li>- omawia tematy i zagadnienia poruszane w „Granicy”</li> <li>- określić cechy narracji i kompozycji „Granicy”, zwracając uwagę na rolę mowy pozornie zależnej i niezależnej</li> <li>-omawiać cechy powieści psychologicznej w „Granicy”</li> <li>- rozpoznać zabiegi parodystyczne w „Ferdydurke”</li> <li>-omawiać problematykę <i>Formy</i> w „Ferdydurke”</li> <li>- wskazuje cechy powieści awangardowej w „Ferdydurke”</li> <li>- nazwać uczucia ukazane w wierszu i określić jego nastrój</li> <li>- przedstawić obraz przyrody w utworze;</li> </ul>	<p>omawianych utworach</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić witalizm w utworach Skamandrytów</li> <li>- określić rolę metaforyki w wierszach awangardowych</li> <li>- omówić kompozycję wiersza;</li> <li>- wyjaśnić sens kontrastu w omawianych tekstach</li> <li>- omówić kreacje bohaterek wierszy;</li> <li>- przedstawić wizerunek kobiety w wierszach</li> <li>- porównać obraz miłości w wierszach</li> <li>-omówić wpływ rewolucji na C. Barykę</li> <li>-zinterpretować „Przedwiośnie” jako powieść realistyczną, polityczną, psychologiczną i interwencyjną</li> <li>- omówić psychologiczne skutki terroru (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wskazać, co łączy i co dzieli poglądy bohaterów (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- opisać świat wartości prowincji ziemiańskiej (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- określić, dlaczego ten świat wydaje się nietrwały;</li> <li>- porównać życie dworów ziemiańskich w <i>Panu Tadeuszu</i> i <i>Przedwiośniu</i>;</li> <li>- porównać literacki i filmowy obraz Polaków;</li> <li>- ocenić postaci ideowców kreowane przez aktorów w <i>Przedwiośniu</i></li> <li>- ocenić rolę zmiany kostiumu bohatera w <i>Przedwiośniu</i></li> <li>-ocenić sens zakończenia otwartego filmu <i>Przedwiośnie</i></li> <li>-określić oryginalność wierszy Leśmiana na tle poezji XX – lecia międzywojennego</li> <li>-scharakteryzować poezję i postawę Tuwima</li> <li>-określić cechy poezji Pawlikowskiej – Jasnorzewskiej</li> <li>-omówić problematykę psychologiczną, filozoficzną i społeczną „Granicy”</li> <li>- dokonać charakterystyki wewnętrznej Z. Ziembiewicza</li> <li>- określić, w jakim stopniu Z. Ziembiewicz jest odpowiedzialny za swoje czyny</li> <li>- wyjaśnić powody zachowania bohatera <i>Granicy</i></li> <li>- porównać punkty widzenia bohaterek <i>Granicy</i> dotyczące ich życia;</li> <li>-zanalizować konstrukcję postaci narratora – bohatera „Ferdydurke”;</li> <li>-omówić poetykę groteski i oniryzmu w „Ferdydurke”</li> <li>- wskazać w utworze środki stylistyczne służące oddaniu emocji;</li> <li>- określić związek między odbieraniem przyrody a miłosnym doświadczeniem;</li> <li>- określić, jak podmiot tworzy liryzm wypowiedzi;</li> <li>- określić symboliczną wymowę obrazu natury;</li> </ul>	<p>różnych tekstach kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- porównać tematykę i nastroj obu utworów;</li> <li>- porównać uczucia i obrazy światów</li> <li>- wskazać, które postaci pełnią wobec bohatera funkcję ojca i jakie reprezentują wartości (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>-ocenić postawę C. Baryki</li> <li>- wskazać uzasadnienia dla rewolucji (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wyjaśnić rolę patosu i odwołań biblijnych (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wyjaśnić przyczynę masowych rzezi ludności cywilnej (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- ocenić skutki rewolucji;</li> <li>- ocenić, co jest lepsze: rewolucja czy reformy (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- zinterpretować przedstawiony fragment jako parabolę;</li> <li>- określić funkcję opowieści o szklanych domach w Żeromskiego</li> <li>- zrekonstruować program społeczno-polityczny komunistów (<i>Przedwiośnie</i>)</li> <li>- wyjaśnić ideowy wybór Baryki</li> <li>- ocenić program Gajowca i komunistów;</li> <li>- porównać utopie z różnych utworów literackich;</li> <li>- zanalizować środki satyryczne użyte do sportretowania środowiska Nawłoci;</li> <li>- ocenić i przedstawić mit Kresów Wschodnich;</li> <li>- porównać literackie i filmowe motywacje decyzji Baryki</li> <li>- ocenić prawo reżysera do zmiany zakończenia filmu;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób poeta tworzy dynamizm przedstawienia;</li> <li>- przedstawić program pozytywny poety;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega i czemu służy ambiwalentna postawa wobec tradycji;</li> <li>- zredagować tekst na temat dialogu z tradycją kultury;</li> <li>- przedstawić rolę tradycji narodowej w refleksji patriotycznej</li> <li>- przedstawić związek stylizacji potocznej z wymową wiersza;</li> <li>- zinterpretować wiersz;</li> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób poeta odwołuje się do idei witalizmu;</li> <li>- sformułować refleksję o miłości i ocenić wizję poety</li> <li>- przedstawić, jak uwidocznia się „pleć kulturowa” w wierszach</li> <li>- wskazać tezę interpretacyjną wiersza i uzasadnić swój wybór;</li> <li>- zinterpretować puentę wiersza;</li> <li>- przedstawić obraz kobiety w poezji autorki dwudziestolecia międzywojennego;</li> <li>- wyjaśnić mechanizmy postępowania bohatera w odniesieniu do determinizmu biologiczno-środowiskowego (<i>Granica</i>)</li> </ul>
--	--	---	---

<p>przedstawioną w wierszu; wymienić uczucia wyrażane przez osobę mówiącą; – wyjaśnić, na czym polega odmienność „Ferdydurke” od utworów prozy realistycznej – przedstawić absurdalne uwikłania bohatera „Ferdydurke” w różne schematy społeczne - podać wyraz zbudowane z użyciem przedrostka i przyrostka; - wskazać wyrazy, które powstały wskutek odcięcia części wyrazu; - wypisać w wiersza neologizmy i opisać ich budowę słowotwórczą; - podać przykłady różnych intencji wypowiedzi w zależności od kontekstu; - sformułować (zgodnie z intencją) prośbę w sposób zgodny z etykietą językową, stosując różne wyrażenia grzecznościowe;</p>	<p>- przedstawić prawdy o miłości zawarte w poznanych wierszach - określić funkcję powtórzeń; - podać przykłady podstawowe do pochodnych; - określić, jaką część mowy reprezentuje najliczniejsza grupa neologizmów - rozważyć przykład wyrażenia ironicznego; - określić ukryte w wypowiedziach zamierzenie - przygotować odmowny e-mail skierowany do kolegi -</p>	<p>- przedstawić symboliczną interpretację użytych w wierszu środków; - określić, jak poeta buduje liryzm utworu; - opisać nastroj wiersza - utworzyć neologizmy; - podać przykłady wyrazów złożonych; - wskazać w wierszu neosemantyzmy i podać ich znaczenia; - podać znaczenia neologizmów z wiersza; - wskazać w wierszu wyrazy utworzone za pomocą partykuły „nie” i podać ich znaczenie; - podać znaczenia neologizmów z wiersza; - stosować w wypowiedziach właściwą intencję; - zaproponować inny rodzaj reakcji bohatera na wypowiedzi - opisać intencje zawarte w pytaniu - wykazać, że wszystkie przytoczone wypowiedzi bohaterów odpowiadają etykietce językowej;</p>	<p>- wyjaśnić symboliczny sens wskazanej sceny <i>Granicy</i> - przedstawić wizerunek starości ukazany w tekstach - porównać literackie obrazy śmierci; - scharakteryzować miłość bohaterów; - ocenić uczucie postaci; - porównać różne obrazy miłości - ocenić myśl poety na temat związku miłości i śmierci; - podać współczesne wyrazy zapożyczone i wskazać źródło zapożyczenia - stosować w praktyce zasady etykiety językowej; - wyjaśnić, na czym polega nieszczerłość wypowiedzi matki we wskazanym fragmencie; - określić intencje wypowiedzi syna;</p>
---	--	---	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

## 2.DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE – NURT AWANGARDOWY

### Treści nauczania

Pojęcie awangardowości w sztuce.

Poszukiwanie tożsamości w świecie zniewolonym przez Formę.

Zapowiedzi nadchodzącej katastrofy w liryce późnego międzywojnia.

Przemiany formy narracyjnej w literaturze międzywojennej.

Człowiek wobec władzy totalitarnej w literaturze dwudziestolecia międzywojennego.

Modernizm i awangarda – przemiany języka poetyckiego w liryce przełomu wieków XIX i XX.

### Teksty literackie

Józef Czechowicz, wiersze (wybór)

Tadeusz Peiper *Noga*

Witold Gombrowicz *Ferdydurke*

Bruno Schulz *Sklepy cynamonowe* (wybór)

Franz Kafka *Proces* (fragmenty)

Julian Przyboś, wiersze (wybór)

### Inne teksty kultury

Zygmunt Freud *Kultura jako źródło cierpień* (fragmenty)

Witkacy *Kuszenie świętego Antoniego II*

Pablo Picasso *Guernica*

Wolfgang Kayser *Próba określenia istoty groteskowości* (fragmenty)

### Dialog z przeszłością

Halina Poświatowska *Manekiny mają ślepe piersi*

### Pojęcia kluczowe

- Świat idei: awangardowość, antybohater, absurd, Forma, parodia, podświadomość, antyurbanizm, *everyman*, Awangarda Krakowska;
- Organizacja dzieła literackiego: formizm, kubizm, surrealizm, wiersz wolny, antypowieść, oniryzm, kreacjonizm, proza poetycka.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRY to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRY to, co na ocenę dobrą , a także
<p>– wyjaśnić znaczenie słowa „awangarda”; – podać daty wiążące się z</p>	<p>– podać cechy ruchów artystycznych zwanych awangardą; – wymienić przemiany kulturowe,</p>	<p>– przedstawić sferę ideową epoki; – przedstawić zmiany w sferze sztuki;</p>	<p>– porównać dwudziestolecie międzywojenne z epokami je poprzedzającymi i wyjaśnić</p>

<p>funkcjonowaniem awangardy w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienić polskie ruchy awangardy poetyckiej i ich przedstawicieli;</li> <li>– wskazać zdania (równoważniki zdań) w wierszu Przybosia i określić liczbę wersów im przynależną;</li> <li>– wskazać środki artystyczne wymienione przez innych uczniów;</li> <li>– wskazać fragmenty wiersza Harasymowicza mówiące o więzi człowieka z górską przyrodą;</li> <li>– wyszukiwać w dowolnych źródłach ilustracje do omawianych wierszy;</li> <li>– określić swoje wrażenia związane z malarstwem awangardowym;</li> <li>– przedstawić informacje o Witkacym i Picassie;</li> <li>– nazwać postaci i zwierzęta występujące na obrazie Witkacego;</li> <li>– wskazać postacie konia i byka na obrazie Picassa;</li> <li>– znać genezę omawianych obrazów;</li> <li>– znać podstawowe pojęcia związane z psychoanalizą;</li> <li>– określić, do czego, zdaniem Freuda, dąży człowiek w życiu;</li> <li>– przedstawić genezę <i>Procesu</i> Kafki;</li> <li>– wskazać opis scenerii wykonywania wyroku na Józefie K.</li> <li>– znać pojęcia kluczowe związane z powieścią Kafki</li> <li>– podać przykłady bohaterów literackich przeżywających konflikty z prawem;</li> <li>– znaleźć określenia charakteryzujące ulicę Krokodyli;</li> <li>– wskazać metafory florystyczne;</li> <li>– znaleźć omawiane fragmenty tekstu;</li> <li>– podać genezę utworu omawianych utworów</li> <li>– podać tłumaczenie tytułu omawianych powieści (<i>Ferdydurke</i>, <i>Proces</i>, <i>Sklepy cynamonowe</i>)</li> <li>– wymienić cechy Pimki;</li> <li>– wskazać cytaty charakteryzujące nauczycieli w <i>Ferdydurke</i></li> <li>– podać symbolikę koloru zielonego;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat utworu Gombrowicza</li> <li>– przedstawić pojęcia „gęby”, „łydki”, „pupy”;</li> <li>– podać przykłady nowoczesnych kobiet ukazanych w literaturze;</li> <li>– wskazać przykłady stylizacji językowej;</li> <li>– powiedzieć, jaką rolę w języku uczniów odgrywają wulgaryzmy;</li> <li>– przypomnieć, co się stało we dworze;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat sprzeciwu jednostki wobec środowiskowej normy obyczajowej;</li> <li>– określić temat każdej strofy wiersza <i>Legenda</i>;</li> <li>– nazwać osobę mówiącą w wierszu</li> </ul>	<p>które zaszyły w międzywojniu;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazać epitety w utworze Przybosia i podać ich funkcję;</li> <li>– wskazać w utworze Przybosia metafory, kontrasty i powtórzenia;</li> <li>– określić, na czym polega więź człowieka z górską przyrodą;</li> <li>– powiedzieć, czym się różnią ilustracje do omawianych wierszy;</li> <li>– przedstawić teorię Czystej Formy;</li> <li>– omówić kolorystykę obrazu Witkacego;</li> <li>– określić, kim jest leżący człowiek na obrazie Picassa;</li> <li>– znać pojęcia kluczowe związane z omawianymi obrazami i ich twórcami;</li> <li>– wymienić trzy przyczyny ludzkich cierpień;</li> <li>– powiedzieć, przed czym kultura chroni człowieka;</li> <li>– zabrać głos w dyskusji;</li> <li>– określić, czym w powieści Kafki jest sąd, a czym proces;</li> <li>– opisać scenerię wykonywania wyroku;</li> <li>– wypełnić tabelę dotyczącą przedstawienia Józefa K. jako everymana;</li> <li>– charakteryzować wybranego bohatera przeżywającego konflikty z prawem;</li> <li>– scharakteryzować przestrzeń ukazaną we fragmentach powieści Kafki</li> <li>– opisać budynek sądu;</li> <li>– przedstawić środki i metody nadzoru w świecie powieściowym;</li> <li>– scharakteryzować urzędników sądowych;</li> <li>– porównać stosunek narratora i mieszkańców starej części miasta do ulicy Krokodyli i powiedzieć, z czego wynika różnica;</li> <li>– wskazać w tekście elementy obrazowania onirycznego;</li> <li>– scharakteryzować ojca do momentu jego przemiany w ptaka;</li> <li>– wskazać elementy fantastyki w omawianych fragmentach;</li> <li>– znaleźć sensory symboliczne przypisywane ptakom;</li> <li>– określić czas, w jakim rozgrywają się powieściowe wydarzenia <i>Ferdydurke</i>;</li> <li>– scharakteryzować język i gestykulację Pimki;</li> <li>– przedstawić portret nauczycieli w powieści;</li> <li>– wskazać nawiązanie do <i>Boskiej Komedii</i>;</li> <li>– przedstawić opisane przez Gombrowicza relacje nauczyciel–uczeń;</li> <li>– powiedzieć, jaką <i>gębę</i> przygotowują Józiovi krewni;</li> <li>– zabrać głos w dyskusji na temat szkoły;</li> <li>– scharakteryzować wizerunki nowoczesnych kobiet ukazanych w literaturze;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– określić rolę rozczłonkowania zdań przez konstrukcję wersową wiersza;</li> <li>– wskazać w wierszu cechy poezji awangardowej;</li> <li>– wyjaśnić sens wskazanych fragmentów wiersza;</li> <li>– wyrazić swoją opinię na temat wyrażonego w wierszu Harasymowicza stosunku poety do gór;</li> <li>– omówić sposób przedstawienia świętego i kobiety na obrazie Witkacego;</li> <li>– powiązać obraz Witkacego z teorią Czystej Formy;</li> <li>– zinterpretować postacie konia i byka, odwołując się do wskazówek Picassa;</li> <li>– wyjaśnić związek postaci z obrazu z jego tytułem i genezą;</li> <li>– powiedzieć, czemu służy kolorystyka na obrazie Picassa;</li> <li>– omówić środki artystyczne wykorzystane przez obu malarzy;</li> <li>– określić, czym się wyróżniają społeczne źródła ludzkiego cierpienia;</li> <li>– wyjaśnić, dlaczego kultura jest źródłem ludzkich cierpień;</li> <li>– zabrać głos w dyskusji, uzasadniając swe zdanie;</li> <li>– ustalić domniemane przyczyny aresztowania Józefa K.;</li> <li>– sporządzić bilans życia Józefa K.;</li> <li>– określić funkcję scenerii wykonywania wyroku;</li> <li>– scharakteryzować Józefa K. jako everymana;</li> <li>– zredagować tekst porównujący bohaterów literackich przeżywających konflikty z prawem;</li> <li>– literackie obrazy więzienia;</li> <li>– zredagować opowiadanie o Józefie K.;</li> <li>– rozważyć problem odebrania człowiekowi prawa do prywatności;</li> <li>– rozpoznać w tekście elementy fantastyki, absurdu i humoru;</li> <li>– scharakteryzować kobiety z ulicy Krokodyli;</li> <li>– powiedzieć, w jaki sposób w utworach literackich bywa kreowana przestrzeń miejska;</li> <li>– rozstrzygnąć, czy Schulz kreuje nowe światy, czy ukazuje świat na nowo;</li> <li>– określić, jaką rolę u Schulza odgrywają ptaki;</li> <li>– wyjaśnić symbolikę postaci ojca i Adeli, odwołując się do teorii archetypów;</li> <li>– porównać sposób prowadzenia narracji i kreacje narratora w prozie S. Żeromskiego i B. Schulza;</li> <li>– przedstawić rolę pamięci w kształtowaniu psychiki człowieka;</li> </ul>	<p>podstawowe pojęcia;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– czytać i objaśniać obrazy awangardowe;</li> <li>– wyjaśnić rolę poszczególnych środków artystycznych, w tym animizacji i antropomorfizacji (z wyjaśnieniem tych pojęć);</li> <li>– określić uczucia zawarte w zakończeniu wiersza i wyjaśnić sposób ich wyrażania;</li> <li>– postawić tezę interpretacyjną wiersza Przybosia;</li> <li>– wyjaśnić symbolikę góry Synaj;</li> <li>– zinterpretować puentę wiersza Harasymowicza;</li> <li>– uzasadnić swoją opinię;</li> <li>– porównać utwory opisujące przyrodę górską;</li> <li>– dokonać interpretacji omawianych wierszy;</li> <li>– zredagować interpretację porównawczą omawianych wierszy;</li> <li>– postawić tezę lub hipotezę interpretacyjną i uzasadnić ją;</li> <li>– sformułować wnioski płynące z interpretacji;</li> <li>– wyjaśnić, kto kogo kusi, i określić, na czym polega dyskusja Witkacego z tradycją;</li> <li>– wyjaśnić, na czym polega związek obrazu Witkacego z estetyką ekspresjonizmu;</li> <li>– odnieść się do słów I. Jakimowicz, wykorzystując wiedzę o teorii Czystej Formy;</li> <li>– wyjaśnić funkcję deformacji na przykładzie obrazu Picassa;</li> <li>– wyjaśnić, na czym polega technika kubizmu;</li> <li>– sformułować główną tezę tekstu;</li> <li>– zinterpretować wskazane słowa o sublimacji;</li> <li>– wyjaśnić, w jaki sposób popęd agresji wpływa na istnienie społeczeństwa;</li> <li>– wyciągnąć wnioski z klasowej dyskusji;</li> <li>– wyjaśnić, jaki sens ma aresztowanie bohatera <i>Procesu</i> i uzasadnić swe zdanie;</li> <li>– wyjaśnić symboliczny sens procesu bohatera;</li> <li>– zinterpretować przedśmiertną refleksję Józefa K.;</li> <li>– uzasadnić, dlaczego <i>Proces</i> jest współczesnym moralitetem;</li> <li>– wyjaśnić związki utworu z surrealizmem;</li> <li>– zredagować tekst porównujący bohaterów literackich przeżywających konflikty z prawem z przytoczeniem cytatów i podaniem wniosków;</li> <li>– zredagować tekst na temat wolności współczesnego człowieka w państwie;</li> <li>– zinterpretować stwierdzenie malarza Titorellego;</li> <li>– przedstawić różne literackie obrazy więzienia i podać wnioski w atrakcyjnej formie;</li> <li>– rozważyć problem odebrania człowiekowi prawa do prywatności, z odwołaniem do różnych tekstów</li> </ul>
--	---	--	--

<p><i>Żal</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazać w utworze anafory;</li> <li>– dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia);</li> <li>– połączyć twórców epoki z ich utworami;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– rozpoznać rodzaj stylizacji;</li> <li>– wyjaśnić tytuł wiersza <i>Legenda</i>;</li> <li>– oddzielić symbole od elementów realistycznych w wierszu <i>Żal</i>;</li> <li>– dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– określić cel groteskowej deformacji rzeczywistości w <i>Ferdydurke</i>;</li> <li>– porównać formułę utworu Gombrowicza z modelem powieści realistycznej;</li> <li>– zinterpretować zakończenie <i>Ferdydurke</i>;</li> <li>– określić funkcje stylizacji w utworze;</li> <li>– odnieść się do „upupienia” uczniów w kontekście przemocy symbolicznej;</li> <li>– omówić relacje Bóg–człowiek przedstawione w wierszu <i>Legenda</i>;</li> <li>– zinterpretować symbolikę katastrofy;</li> <li>– wskazać nawiązania do Apokalipsy św. Jana w utworze <i>Żal</i>;</li> <li>– postawić tezę interpretacyjną w stosunku do obu omawianych wierszy;</li> <li>– poprawnie dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> </ul>	<p>kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, na czym polega i czemu służy groteskowość przedstawienia kobiet w utworze Schulza</li> <li>– wyjaśnić i uzasadnić metaforyczny sens tytułu <i>Ulica Krokodyli</i>;</li> <li>– omawiając różne sposoby kreowania przestrzeni miejskiej, odwołać się do poznanych tekstów literackich i wyciągnąć wnioski na temat przemian kulturowych i zmian w przestrzeni miasta;</li> <li>– zredagować tekst na temat poczucia samotności w mieście, odwołując się do różnych tekstów kultury;</li> <li>– zinterpretować relacje między ojcem a Adelą, odwołując się do wiedzy o psychoanalizie;</li> <li>– wyjaśnić, o jakie sensory pisarz wzbogaca symbolikę ptaka;</li> <li>– wyjaśnić, na czym polega mityzacja postaci Adeli;</li> <li>– opisać konflikt między kobietami na mężczyznami, odwołując się do poznanych tekstów literackich;</li> <li>– przeanalizować przytoczony fragment <i>Ferdydurke</i>, odwołując się do pojęcia groteski;</li> <li>– wyjaśnić znaczenie nawiązania do <i>Boskiej Komedii</i>;</li> <li>– wyjaśnić, jaką rolę w wyobrazeniach Miętusa odgrywa parobek;</li> <li>– wyjaśnić sens porwania Zosi, z odwołaniem do tradycji literackiej;</li> <li>– porównać bohaterów literackich poddanych presji społecznej i postawić tezę interpretacyjną dotyczącą porównywanych utworów;</li> <li>– zinterpretować wiersz <i>Legenda</i>;</li> <li>– określić sens nawiązań do Apokalipsy św. Jana w utworze <i>Żal</i>;</li> <li>– wyjaśnić wizję dziejów ukazaną w wierszu;</li> <li>– uzasadnić tezę interpretacyjną dotyczącą obu wierszy;</li> <li>– samodzielnie dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> <li>– odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń;</li> </ul>
---	---	--	---

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

### 3.LITERATURA WOJNY I OKUPACJI

#### Treści nauczania

Literatura jako świadectwo „czasów pogardy”.

„Człowieczeństwo kalekie”? – obraz człowieka w literaturze łagrowej i łagrowej.

Literackie wizje zagłady – poszukiwanie sposobów opisu doświadczenia wojennego.

Heroizacja i deheroizacja doświadczenia wojennego w literaturze współczesnej.

Wojenny i powojenny dramat pokolenia Kolumbów.

Czy poezja może być ocaleniem?

Holocaust w polskiej literaturze i publicystyce.

\*Oblicza katastrofizmu w dwudziestowiecznej literaturze polskiej i obcej.

#### Teksty literackie

Krzysztof Kamil Baczyński, wiersze (wybór)

Krystyna Kraheńska [Hej, chłopcy, bagnet na broń!...]  
 Czesław Miłosz, wiersze (wybór)  
 Tadeusz Różewicz, wiersze (wybór)  
 Tadeusz Borowski, opowiadania (wybór)  
 Gustaw Herling Grudziński *Inny świat* (wybrane opowiadania)  
 Hanna Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*  
 Jan Józef Szczepański *W służbie Wielkiego Armatora*

### Inne teksty kultury

Erich Fromm *Ucieczka od wolności* (fragmenty)  
 Roman Polański *Pianista*  
 Adam Michnik *Szok Jedwabnego* (fragmenty)

### Dialog z przeszłością

Jan Paweł II *Tryptyk Rzymski*  
 Joseph Conrad *Lord Jim* (fragmenty)

### Pojęcia kluczowe

- Świat idei: pokolenie Kolumbów, apokalipsa spełniona, tragizm generacyjny, lagier (łagier), zlagrowanie, (zlagrowanie), moralność odwróconego dekalogu, totalitaryzm, nazizm, faszyzm, dehumanizacja, reifikacja, Holocaust, autobiografizm, etyka Conradowska.
- Organizacja dzieła literackiego: behawioryzm, poezja żołnierska, literatura faktu, autentyzm, reportaż, wywiad, „poezja ściśniętego gardła”, deheroizacja.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRY to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRY to, co na ocenę dobrą , a także
<ul style="list-style-type: none"> <li>– podać daty wiążące się z II wojną światową i okupacją w Polsce;</li> <li>– przedstawić poglądy Jana Pawła II na temat nazizmu;</li> <li>– powiedzieć, jak Fromm określa charakter psychiczny Hitlera;</li> <li>– podać genezę Opowiadań T.Borowskiego;</li> <li>– przedstawić lager jako system niewolniczej pracy;</li> <li>– wyjaśnić pojęcie totalitaryzmu;</li> <li>– przedstawić najważniejsze potrzeby więźniów łagrów i sposoby ich zaspokajania;</li> <li>– opisać zachowania więźniów;</li> <li>– podać fakty dotyczące powstania w getcie warszawskim na podstawie tekstu H.Krall</li> <li>– określić, na czym polega dehumanizacja starego Żyda w reportażu H.Krall</li> <li>– powiedzieć, dlaczego powstańcy żydowscy czuli się osamotnieni;</li> <li>– podać genezę wierszy Cz.Miłosza mówiących o getcie</li> <li>– wyodrębnić dwie perspektywy czasowe i przestrzenne w wierszu <i>Campo di Fiori</i>;</li> <li>– przedstawić zachowanie mieszkańców Rzymu;</li> <li>– w wierszu <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i> wskazać wyliczenia;</li> <li>– podać na podstawie <i>Pianisty</i> funkcje Umschlagplatzu;</li> <li>– podać informacje związane z powstaniem filmu i jego twórcami;</li> <li>wypowiedzieć się na temat filmu;</li> <li>– odnotować wydarzenia historyczne przywołane w filmie;</li> <li>– wynotować sceny z muzyką Chopina;</li> <li>– wskazać różnicę w doświadczeniu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienić przemiany, które zaszły w Polsce w związku z wybuchem wojny;</li> <li>– powiedzieć, dlaczego, według Jana Pawła II, hitleryzm trwał dwanaście lat;</li> <li>– wyjaśnić, jaki jest, według Fromma, związek między charakterem Hitlera a jego działaniami politycznymi;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat organizacji łagru, z przedstawieniem własnej opinii;</li> <li>– przytoczyć zdanie Tadeusza o poglądach Platona;</li> <li>– powiedzieć, w jaki sposób zachowania więźniów łagrów łamią zasady moralności;</li> <li>– przedstawić mechanizm adaptacyjny w zachowaniach więźniów Auschwitz</li> <li>– wyjaśnić słowa: „nie dać się wepchnąć na beczkę”;</li> <li>– wyjaśnić tytuł <i>Zdążyć przed panem Bogiem</i>, odnosząc się do konkretnego fragmentu tekstu</li> <li>– przedstawić postać Marka Edelmana</li> <li>– przedstawić elementy codzienności opisywane w wierszu <i>Campo di Fiori</i>;</li> <li>– scharakteryzować postawę mieszkańców Warszawy;</li> <li>– określić sens wyliczeń w utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>;</li> <li>– wskazać miejsca, w których toczy się akcja <i>Pianisty</i>, i określić ich autentyczność;</li> <li>– zwrócić uwagę na szczegóły scenograficzne decydujące o wiarygodności przedstawienia czasu i przestrzeni;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawić sytuację polityczną i tło historyczne związane z wybuchem wojny i okupacją ziem polskich;</li> <li>– powiedzieć, kto i dlaczego, według Jana Pawła II wymierza dziejową sprawiedliwość na świecie;</li> <li>– przedstawić mechanizm „ucieczki od wolności” i jego historyczne przyczyny;</li> <li>– dyskutować na temat wolności i bezpieczeństwa;</li> <li>– odnieść się do słów Jana Pawła II na temat upadku nazizmu;</li> <li>– omówić historiozofię zawartą w cytowanych fragmentach utworu;</li> <li>– dyskutować na temat poglądów historiozoficznych Borowskiego;</li> <li>– uzasadnić, że pojęcie godności zostało w obozach świadomie zdewaluowane;</li> <li>– przedstawić dyskusję więźniów i wskazać w niej paradoksy;</li> <li>– wyjaśnić zachowania więźniów w kontekście determinizmu biologiczno-środowiskowego;</li> <li>– wyjaśnić, dlaczego Żydzi zdecydowali się na powstanie;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat różnicy między śmiercią w powstaniu warszawskim od śmierci w powstaniu w getcie;</li> <li>– wskazać trzy propozycje interpretacji wydarzeń w wierszu <i>Campo di Fiori</i>;</li> <li>– powiedzieć, o którym momencie historii getta mówi utwór;</li> <li>– określić miejsce, jakie zajmuje obserwator zagłady getta w</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– porównać nową epokę z poprzedzającą i wyjaśnić podstawowe pojęcia;</li> <li>– przedstawić zmiany i ograniczenia zaistniałe w sferze kultury, sztuki, literatury w czasie wojny;</li> <li>– wyjaśnić, jak papież rozumie zło moralne;</li> <li>– wyjaśnić popularność nazizmu w hitlerowskich Niemczech w świetle poglądów Fromma;</li> <li>– wyrazić i uzasadnić swoją opinię na temat podanych przyczyn zła II wojny światowej;</li> <li>– na podstawie utworu T.Borowskiego udowodnić, że obóz koncentracyjny jest kwintesencją totalitaryzmu;</li> <li>– stworzyć definicję pojęcia „człowiek zlagrowany”;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat moralności w odniesieniu do tekstu Borowskiego i myśli Z. Nałkowskiej;</li> <li>– zinterpretować symboliczny sens sceny z Żydem na becce;</li> <li>– omówić dwie perspektywy czasowe ukazane w <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i> i wyjaśnić celować takiego zabiegu</li> <li>– wskazać wspólny element przedstawienia w utworze H. Krall i wierszu C. Miłosza <i>Campo di Fiori</i>;</li> <li>– wyjaśnić sens zestawienia pojedynczej śmierci ze śmiercią masową;</li> <li>– powiedzieć, kto i dlaczego podlega w wierszu heroizacji;</li> <li>– wyjaśnić symbolikę mrówek i pszczoł w utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>;</li> <li>– wyjaśnić symbolikę kreta, popiołu i „księgi gatunku”;</li> <li>– wskazać paradoksy dotyczące pozycji kata i ofiary;</li> </ul>

<p>wojny przez Polaków i Żydów;          – podać przykłady bezmyślnego okrucieństwa okupantów i wyrazić swoją opinię na temat jego przyczyn          – podzielić wiersz Baczyńskiego na trzy części kompozycyjne;          – wskazać anafory;          – określić nastrój wiersza Krahelskiej;          – wskazać w utworze zdrobnienia i określić ich funkcję;          – w wierszu <i>Biała magia</i> wskazać przenośnie ukazujące barwy ciała kobiety;          – w wierszu <i>Niebo złote ci otworzę...</i> wskazać elementy świadczące o obietnicy miłości;          – powiedzieć, o co mówiący prosi ukochaną;          – przedstawić genezę <i>Pamiętnika...</i>          – powiedzieć, co wskazuje na autentyczność przedstawienia w <i>Pamiętniku...</i> Białoszewskiego;          – przedstawić relacje między cywilami a powstańcami;          – wymienić uciążliwości życia w mieście podczas powstania;          – wskazać we fragmencie pamiętnika Białoszewskiego przykłady środków charakterystycznych dla stylu potocznego;          – wskazać cechy stylu potocznego w SMS-ie;          – podać genezę <i>Imnego świata</i>;          – opisać metody przesłuchań stosowane przez NKWD;          – zrekonstruować historię Kostylewa;          – przedstawić genezę utworu <i>Lament</i>;          – wskazać w wierszu wyliczenia przedstawicieli różnych zawodów;          – wypisać informacje o osobie wypowiadającej się w wierszu <i>Ocalony</i>;          – powiedzieć, co skłania poetę do mówienia o człowieku jak o zwierzęciu;          – dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia);          – połączyć twórców z ich utworami;</p>	<p>– porównać obrazy Warszawy „aryjskiej” i Warszawy getta;          – podać filmowe przykłady postaw heroicznych;          – podać przykłady samodzielnie myślących Niemców;          – opisać relacje między członkami rodziny Szpilmanów;          – ustalić, jaka jest tematyka poszczególnych części wiersza Baczyńskiego;          – określić rolę anafor w wierszu;          – wypowiedzieć się na temat postaw Kolumbów wobec wojny i zła;          – powiedzieć, dzięki czemu tworzony jest nastrój wiersza Krahelskiej;          – określić funkcję obrazów przyrody w wierszu;          – wskazać zapis wrażeń słuchowych w wierszu <i>Biała magia</i>;          – powiedzieć, jaki jest nastrój pierwszych trzech strof wiersza <i>Niebo złote ci otworzę...</i>, a jaki ostatniej;          – podać powody, dla których arkadia jest niemożliwa;          – scharakteryzować na podstawie utworu Białoszewskiego warszawską kamienicę jako miejsce schronienia ludzi;          – powiedzieć, jak ludność cywilna traktowała powstanie warszawskie;          – wymienić cele języka potocznego;          – zanalizować narrację <i>Imnego świata</i>;          – wyjaśnić tytuł <i>Inny świat</i>;          – przedstawić cel sowieckich przesłuchań;          – opisać różne postawy wobec rzeczywistości łagrowej;          – określić sens wyliczeń przedstawicieli różnych zawodów w wierszu <i>Lament</i>;          – wyjaśnić sformułowanie „ocalałem / prowadzony na rzeź”;          – powiedzieć, czego osoba mówiąca oczekuje od „nauczyciela i mistrza”;          – dokonać podsumowania epoki;          – wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</p>	<p>utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>;          – określić, na czym polega podobieństwo ujęcia Holokaustu w wierszu Miłosza i na obrazie Celnikiera;          – przedstawić refleksje Szpilmana dotyczące życia po Zagładzie;          – przygotować listę typów zachowań wobec codziennej grozy w getcie na podstawie <i>Pianisty</i>;          – omówić przykłady kolaboracji Polaków i Żydów z okupantem i wyjaśnić jej przyczyny;          – wyjaśnić, dlaczego z rodziny Szpilmanów ocalał tylko Władysław;          – opisać Warszawę jako bohatera wojny;          – objaśnić na podstawie wiersza Baczyńskiego znaczenie „nauki” pobieranej przez młodych ludzi w czasie wojny;          – powiedzieć, dlaczego poeta obawia się werdyktu potomnych;          – wskazać w wierszu Krahelskiej elementy wspólnotowości;          – wskazać określenia oddające wrażenia dotykowe w wierszu <i>Biała magia</i> i skomentować ich rolę;          – wyjaśnić sens przemiany świata, jakiej chce dokonać bohater wiersza <i>Niebo złote ci otworzę...</i>;          – wyjaśnić powód zgorznięcia niektórych kobiet i przyczyny rozluźnienia obyczajów wśród powstańców warszawskich;          – omówić cele i rolę języka potocznego;          – sformułować wypowiedź kolokwialną, którą można by umieścić w tekście literackim;          – dokonać „przekładu” fragmentu <i>Pamiętnika z powstania warszawskiego</i> na styl publicystyczny;          – wyjaśnić, czemu służy stylistyczna surowość języka <i>Imnego świata</i>;          – wytłumaczyć rolę „książek zbójeckich” w życiu Kostylewa;          – porównać postawy człowieka wobec rzeczywistości obozowej w opowiadaniach T. Borowskiego i w <i>Innym świecie</i> G. Herlinga-Grudzińskiego, wypełnić tabelę;          – wyjaśnić słowa „nie jestem młody” w wierszu <i>Lament</i>;          – powiedzieć, w czym wyraża się trauma osoby mówiącej w wierszu <i>Lament</i>;          – wyjaśnić, jaki znak stawia poeta między parami pojęć przytoczonych w wierszu <i>Ocalony</i>;          – wyjaśnić znaczenie epitetu „nazwy puste”;          – wypowiedzieć się na temat wiersza Różewicza w kontekście</p>	<p>– skonfrontować obraz Żydów przedstawionych w tekście Szpilmana z wypowiedziami M. Edelmana w <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>;          – podać imiona postaci odbiegających od stereotypów Niemców, Polaków i Żydów na podstawie <i>Pianisty</i>          – zinterpretować sceny filmu, w których muzyka odgrywa zasadniczą rolę;          – wypowiedzieć się na temat roli sztuki w czasie wojny;          – porównać język wspomnień Szpilmana z językiem filmu Polańskiego;          – zinterpretować obraz przyrody w pierwszych trzech strofach utworu Baczyńskiego;          – porównać II wojnę światową z innymi w kontekście etosu rycerskiego;          – podać argumenty na to, że wiersz [<i>Hej, chlopocy, bagnat na broń!...</i>] jest przykładem poezji tyrtejskiej;          – rozstrzygnąć, czy utwór prezentuje naiwny optymizm, czy radość, z odzyskanej godności, i uzasadnić swe zdanie;          – porównać doświadczenie Kolumbów z dylematami bohaterów romantycznych;          – określić nastrój wiersza <i>Biała magia</i> i uzasadnić swe zdanie;          – wyjaśnić rolę metafor synestezyjnych;          – rozważyć, czym jest ciało kobiety w świetle poetyckiej epifanii Baczyńskiego;          – nazwać wartości, w imię których ma się dokonać przemiana świata w wierszu <i>Niebo złote ci otworzę...</i>, i wyjaśnić znaczenie odpowiednich metafor;          – przedstawić obraz miłości w wierszach Baczyńskiego;          – wyjaśnić, na czym polega deheroizacja przedstawienia w <i>Pamiętniku...</i> Białoszewskiego;          – omówić heroizujące i deheroizujące przedstawienie wojny w różnych tekstach kultury;          – wyjaśnić, w jaki sposób język służy przedstawieniu prawdy o wojennej rzeczywistości;          – wskazać podobieństwa i różnice między sowieckimi obozami pracy a niemieckimi obozami koncentracyjnymi;          – uzasadnić tezę, że <i>Inny świat</i> jest „rodzajem traktatu moralnego”;          – porównać przedstawienia Rosji sowieckiej we wskazanych utworach;          – wyjaśnić źródła odporności Kostylewa na ból fizyczny;          – przedstawić własną interpretację losów Kostylewa;          – ocenić Kostylewa i uzasadnić swe zdanie;          – wyjaśnić samooskarżenia osoby mówiącej w wierszu <i>Lament</i>;          – zinterpretować określenie „okaleczony”;          – wyjaśnić, czy wiersz <i>Ocalony</i> wyraża nihilizm moralny, czy cierpienie</p>
--	--	---	---



		gatunku, jakim jest lament; – poprawnie dokonać podsumowania epoki; – przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;	psychiczne, postawić tezę interpretacyjną i ją uzasadnić; – wskazać charakterystyczne dla Różewicza środki – samodzielnie dokonać podsumowania epoki; – interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń;
--	--	---	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych

#### 4. WSPÓŁCZESNOŚĆ I PONOWOCZESNOŚĆ

##### Treści nauczania

Człowiek w sytuacjach granicznych – postawy i wybory moralne bohaterów współczesnej literatury i filmu.  
Poszukiwanie heroizmu w świecie grozy i absurdu.  
Literatura i film o zagrożeniach dla wolności w świecie współczesnym.  
Świadectwa degradacji rzeczywistości w sztuce XX wieku.  
*Sacrum*, kultura, wartości uniwersalne... – poszukiwanie ocalenia w literaturze współczesnej.  
Związki sztuki i polityki – postawy polskich intelektualistów wobec Nowej Wiary.  
Opisywanie rzeczywistości PRL-u i jej kontestacja w polskiej literaturze współczesnej.  
Dramat absurdu jako wyzwanie wobec tradycji – groteskowa twarz współczesności w teatrze i literaturze.  
Różnorodność zjawisk w polskiej poezji powojennej.  
Blaski i cienie kultury masowej.

##### Teksty literackie

Czesław Miłosz, wiersze (wybór)  
Tadeusz Różewicz, wiersze (wybór)  
Zbigniew Herbert, wiersze (wybór)  
Andrzej Bursa, wiersze (wybór)  
Miron Białoszewski, wiersze (wybór)  
Wisława Szymborska, wiersze (wybór)  
Stanisław Barańczak, wiersze (wybór)  
Julia Hartwig *Jasne niejasne*  
Sławomir Mrożek *Tango*  
Dorota Masłowska *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną* (fragmenty)  
Ryszard Kapuściński *Cesarz*  
Jan Paweł II, homilia na Placu Zwycięstwa, 2 czerwca 1979  
Albert Camus *Dżuma, Mit Syzyfa* (fragmenty)

##### Inne teksty kultury

Jean-Paul Sartre *Egzystencjalizm jest humanizmem* (fragmenty)  
Andy Warhol *Marilyn*  
Maciej Englert *Tango*

##### Dialog z przeszłością

Cyprian Norwid *Tyrtej*

##### Pojęcia kluczowe

- Świat idei: egzystencjalizm, humanizm laicki, socrealizm, pokolenie „Współczesności”, Nowa Fala, cenzura, drugi obieg, literatura emigracyjna, poezja kultury, *theatrum mundi*, (neo)klasycyzm, *poezja rupieci*, etos inteligentki, (non)konformizm, progresywizm, konserwatyzm, dyktatura proletariatu, dokument, kultura masowa
- Organizacja dzieła literackiego: powieść parabola, teatr absurdu, poezja lingwistyczna, liryka narracyjna, traktat.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY
	to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	to, co na ocenę dostateczną , a także:	to, co na ocenę dobrą , a także
– wyjaśnić znaczenie słów: „ponowoczesność / postmodernizm”, „dekonstrukcja”; – podać daty wiążące się z	– podać cechy nurtu zwanego ponowoczesnością / postmodernizmem; – wymienić przemiany, które zaszły	– przedstawić sferę ideową przemian; – przedstawić zmiany w sferze sztuki;	– porównać nową epokę z epokami poprzedzającymi i wyjaśnić podstawowe pojęcia; – czytać i objaśniać obrazy współczesne;

<p>przemianami politycznymi, społecznymi i kulturalnymi w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– podać znaczenie terminów występujących przy omawianych zagadnieniach;</li> <li>– powiedzieć, kim jest asceta, czym jest asceza;</li> <li>– wyjaśnić tytuł utworu;</li> <li>– wymienić postacie lekarzy poznanych podczas omawiania utworów: <i>Ludzie bezdomni</i>, <i>Dżuma</i>, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>;</li> <li>– podać znaczenie terminów „fanatyzm” i „ortodoksja”;</li> <li>– określić funkcję zastosowania formy wierszowej w traktacie Miłosza;</li> <li>– powiedzieć, dlaczego wiersz <i>Zakłęcie</i> jest pochwałą rozumu;</li> <li>– wskazać w wierszu Zagajewskiego paralelizm znaczeniowy;</li> <li>– omówić sytuację egzystencjalną przedstawioną przez Wojaczka;</li> <li>– powiedzieć, kim jest Pan Cogito;</li> <li>– określić, czym jest nonkonformizm;             <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, jak rozumie tytułowe pojęcie smaku;</li> <li>– wskazać kontrasty w utworze <i>Potęga smaku</i>;</li> <li>– wskazać w wierszu fragmenty mówiące o komunistycznej propagandzie i starożytnej retoryce;</li> </ul> </li> <li>– przedstawić genezę <i>Tanga</i></li> <li>– opisać scenografię na podstawie didaskaliów;</li> <li>– podzielić bohaterów na grupy pokoleniowe;</li> <li>– powiedzieć, jaką władzę chce sprawować Artur;</li> <li>– podać informacje o twórcach przedstawienia;</li> <li>– odnotować cechy stroju bohaterów</li> <li>– tabela;</li> <li>– porównać scenografię spektaklu z opisem w didaskaliach i ocenić ten zabieg;</li> <li>– opisać podstawowe kategorie poznania wyzyskane w utworze <i>Do N.N. ***</i>;</li> <li>– wskazać podane środki stylistyczne w wierszu <i>Głowienie</i>;</li> <li>– wskazać w utworze zaskakujące zestawienia słowne;</li> <li>– powiedzieć, w jakiej pozycji znajduje się osoba „zwierająca się” krzesłu;</li> <li>– powiedzieć, jakie uczucia wobec rzeczywistości wyraża wiersz <i>Romans z konkretem</i>;</li> <li>– powiedzieć, jakie treści kryje w sobie neologizm <i>Mironczarnia</i>, rozpoznać wyrazy, które go tworzą;</li> <li>– powiedzieć, czym jest „małżowina” – „pomnik” osoby na łóżku;</li> <li>– wskazać neologizmy w wierszach;</li> <li>– podać regułę dotyczącą pisowni</li> </ul>	<p>po zakończeniu II wojny światowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić twierdzenie Sartre’a, że egzystencja wyprzedza esencję;</li> <li>– przedstawić zmiany w postawie Ramberta wobec epidemii;</li> <li>– powiedzieć, czym jest dżuma i bycie człowiekiem zadżumionym według Tarrou;</li> <li>– wypełnić tabelę dotyczącą postaw reprezentowanych przez bohaterów powieści;</li> <li>– wyjaśnić, jak ojciec Paneloux tłumaczy cierpienie i śmierć człowieka;</li> <li>– prześledzić ewolucję poglądów ojca Paneloux;</li> <li>– wskazać w wierszu <i>Zakłęcie</i> odwołania do tradycji biblijnej i starogreckiej;</li> <li>– określić funkcję paralelizmu znaczeniowego w wierszu Zagajewskiego;</li> <li>– wyjaśnić sens tytułu</li> <li>– powiedzieć, kim są „tamci” w wierszu <i>Przesłanie Pana Cogito</i>;</li> <li>– zinterpretować „postawę wyprostowaną”, wykorzystując pojęcie nonkonformizmu;</li> <li>– objaśnić sens scenografii <i>Tanga</i> jako alegorii sytuacji społecznej, wskazać elementy tradycji i nowoczesności;</li> <li>– podzielić bohaterów na przedstawicieli konserwatyzmu i progresywnizmu</li> <li>– powiedzieć, jak wygląda próba przejścia władzy przez Artura;</li> <li>– powiedzieć, które elementy wiersza <i>Do N.N. ***</i> są zapisem tego, co doświadczone naocznie;</li> <li>– określić funkcję środków stylistycznych w wierszu <i>Głowienie</i>;</li> <li>– nazwać wskazane zestawienia słowne;</li> <li>– powiedzieć, co wywołuje przyływ uczuć do krzesła;</li> <li>– określić, w czym wyraża się humor tekstu <i>Romans z konkretem</i>;</li> <li>– powiedzieć, z czym kojarzy się zakończenie wiersza <i>Mironczarnia</i>;</li> <li>– wskazać elementy warsztatu rzeźbiarskiego w utworze <i>Mój testament śpiącego</i>;</li> <li>– podać skojarzenia wywołane poetyckimi opisami krążenia w wierszu <i>Życia sam zapach</i>;</li> <li>– zastosować w zdaniach imiesłowy przymiotnikowe z partykułą <i>nie-</i>;</li> <li>– zastosować w zdaniach poprawną formę biernika zaimka <i>ta</i>;</li> <li>– powiedzieć, na czym polega błąd składniowy w wierszu;</li> <li>– powiedzieć, jaki nowy sens wnosi do wypowiedzi poetyckiej błąd ortograficzny;</li> <li>– podać przykłady stałych i łączliwych związków frazeologicznych z nazwami zwierząt;</li> <li>– rozpoznać w wierszu frazeologizmy o znaczeniu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, czym jest „fundament egzystencjalizmu” według Sartre’a;</li> <li>– określić, na czym według filozofa polega najgłębsze osamotnienie człowieka;</li> <li>– wyjaśnić, jak Rambert rozumie ideę miłości;</li> <li>– wyjaśnić przyczyny decyzji Ramberta o pozostaniu w mieście;</li> <li>– wskazać motywacje i konsekwencje postawy ateistycznej Rieux i Tarrou;</li> <li>– wyjaśnić zdanie o ustach cierpiącego dziecka;</li> <li>– wskazać nawiązania do teodycei;</li> <li>– ocenić postawę ojca Paneloux;             <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazać w tekście <i>Traktatu moralnego</i> nawiązania do toposu <i>theatrum mundi</i>;</li> </ul> </li> <li>– wyjaśnić, na czym polega dialog z tradycją biblijną i starogrecką w wierszu <i>Zakłęcie</i>;</li> <li>– określić kondycję egzystencjalną człowieka w wierszu Zagajewskiego;</li> <li>– porównać czynności „ja” i „On” w utworze Wojaczka, ocenić obie postaci;</li> <li>– wskazać w wierszu <i>Przesłanie Pana Cogito</i> elementy nawiązujące do tradycji mitologicznej, biblijnej, literackiej i określić ich rolę;</li> <li>– poprawnie wypełnić tabelę dotyczącą sporu pokoleniowego w <i>Tangu</i></li> <li>– przygotować i przedstawić opracowany przez Artura program zmiany rzeczywistości społecznej;</li> <li>– określić, czego poszukuje Artur;</li> <li>– powiedzieć, która idea ulega ośmieszeniu w cytowanym fragmencie dramatu;</li> <li>– scharakteryzować Artura jako człowieka idei;</li> <li>– przedstawić symboliczne znaczenie śmierci Artura;</li> <li>– opisać sytuację inteligencji w momencie przewrotu i po nim;</li> <li>– powiedzieć, kto i o co się spiera;</li> <li>– określić sojuszników i oponentów Artura;</li> <li>– powiedzieć, jakie zmiany w rodzinnym porządku sygnalizują zmiany stroju i sposobu zwracania się postaci do siebie;</li> <li>– określić funkcję niemal całkowitego braku muzyki w spektaklu;</li> <li>– określić, czemu ma służyć poważna tonacja przedstawienia;</li> <li>– sformułować samodzielnie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, co według Sartre’a wynika dla ludzkiej moralności z faktu nieistnienia Boga;</li> <li>– uzasadnić tezę, że egzystencjalizm jest humanizmem;</li> <li>– uzasadnić, że doktor Rieux kierował się zasadami ascezy;</li> <li>– uzasadnić, że postawę Ramberta można określić jako „świętość bez Boga”;</li> <li>– przedstawić filozofię egzystencji Cottarda;</li> <li>– porównać postacie lekarzy poznanych podczas omawiania wskazanych utworów;</li> <li>– omówić przekonania ojca Paneloux na początku epidemii;</li> <li>– porównać postawy światopoglądowe ojca Paneloux i doktora Rieux;</li> <li>– rozstrzygnąć, czy w drugim kazaniu kaznodzieja odrzuca wiarę i teodyceę;             <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, na czym polega modyfikacja toposu <i>theatrum mundi</i> w utworze Miłosza;</li> <li>– zinterpretować zakończenie wiersza <i>Zakłęcie</i>, zastosowane symbole i tytuł;</li> <li>– rozważyć, czy <i>Zakłęcie</i> ma charakter ironiczny;</li> <li>– rozstrzygnąć, czy Miłosz jest poetą politycznym, czy uniwersalnym, i uzasadnić opinię;</li> <li>– zinterpretować relację przyroda–człowiek w wierszu Zagajewskiego;</li> <li>– wskazać w wierszu Wojaczka elementy dezintegracji pozytywnej;</li> <li>– rozważyć sens puenty wiersza;</li> <li>– rozważyć, czy Wojaczka można uznać za romantyka;</li> <li>– zinterpretować wiersz Zagajewskiego;</li> <li>– wyjaśnić, czym jest „dawanie świadectwa” dla Pana Cogito;</li> <li>– rozważyć konsekwencje życia według wskazań Pana Cogito;</li> <li>– zinterpretować wiersz <i>Potęga smaku</i> w odniesieniu do kultury masowej;</li> <li>– wskazać przejawy humoru w <i>Tangu</i>;</li> <li>– przedstawić swoje stanowisko i argumenty w sporze międzypokoleniowym;</li> <li>– porównać obraz społeczeństwa nowoczesnego w <i>Ferdydurke</i> i ponowoczesnego w dramacie Mrożka;</li> <li>– wyjaśnić symboliczny sens poszukiwań po pijanemu;</li> <li>– określić postawę Artura;</li> <li>– ocenić wybory i czyny Artura;</li> <li>– porównać Artura z wybranym bohaterem dramatu romantycznego;</li> <li>– odnieść się do pojęcia formy w <i>Ferdydurke</i> i w dramacie Mrożka;</li> <li>– zredagować tekst na temat tradycyjnych idei we współczesnym świecie, z odniesieniem do różnych tekstów kultury;</li> <li>– wyjaśnić alegoryczny sens przejścia władzy po Arturze przez Edka;</li> <li>– wyjaśnić, czy władzę Edka można określić jako dyktaturę proletariatu;</li> <li>– zinterpretować znaczenie finałowego tańca Edka z Eugeniuszem;</li> <li>– odnotować momenty przełomowe w działaniach Artura i podać ich</li> </ul> </li></ul>
---	--	---	---

<p>partykuły <i>nie-</i> z imiesłowami przymiotnikowymi;          – odmienić poprawnie wyraz <i>cudzystłów</i> we wszystkich przypadkach;          – określić, czemu służy użycie formy „doktor” w wierszu;          – znaleźć w utworze błąd ortograficzny;          – powiedzieć, czym zajmuje się frazeologia;          – wypisać frazeologizmy z wiersza;          – przedstawić okoliczności związane z wygłoszeniem omawianej homilii;          – powiedzieć, jaki sens papież nadaje słowom „pielgrzym” i „pielgrzymowanie”;</p> <p>– wskazać w wierszu <i>Oeconomia Divina</i> określenia Boga;          – przedstawić pejzaż opisany w wierszu;          – wskazać czasowniki w 1. osobie liczby pojedynczej i ich dopełnienia;</p> <p>– wskazać w wierszu Szyborskiej wszystkie określenia dotyczące przypadkowości;          – wskazać frazeologizmy;          – wskazać wyliczenia i antytezę w wierszu <i>Jasne niejasne</i>;</p> <p>– wskazać zaimki w utworze <i>Terrorysta, on patrzy</i>;          – powiedzieć, czy język wiersza <i>Głos w sprawie pornografii</i> jest współczesny, czy przestarzały;          – określić osobę mówiącą w wierszu;          – wypisać określenia związane z erotyzmem;          – wskazać przykłady wypowiedzi ironicznych i podać ich dosłowne znaczenie;          – opisać przestrzeń ukazaną w wierszu <i>Wczesna godzina</i>;</p> <p>– powiedzieć, dlaczego w tytułowym słowie <i>s@motność</i> występuje znak @;          – powiedzieć, dlaczego ICQ zyskał na świecie popularność;          – powiedzieć, jakie korzyści i niebezpieczeństwa związane z Chatem dostrzega autor;</p> <p>– rozważyć, czemu służy zwielokrotnienie obrazu aktorki w dziele Warhola;          – wskazać w tekście elementy współczesnego języka młodzieżowego;          – opisać „szaleństwo” wybranej mody;          – opisać wygląd chorej matki poety na podstawie utworu <i>Ale kto zobaczy...</i>;          – na podstawie przytoczonych sloganów rozpoznać reklamowane produkty;</p>	<p>podstawowym i przekształconym;          – powiedzieć, na czym w świetle utworu polegało zakłamanie komunistycznej rzeczywistości społecznej;          – wskazać elementy mowy ezopowej w tekście;          – wskazać elementy perswazyjne w zakończeniu homilii;          – powiedzieć, z jakiej tradycji wywodzą się określenia Boga w wierszu <i>Oeconomia Divina</i> i do jakiego wizerunku się odwołują;          – wyjaśnić sens paradoksu;          – scharakteryzować uczucia osoby mówiącej w utworze <i>Dar</i>;          – powiedzieć, jakie warianty sytuacji egzystencjalnej opisuje osoba mówiąca w wierszu <i>Wszelki wypadek</i>;          – wskazać w utworze frazeologizmy zniekształcone lub niedokończone;          – wyjaśnić myśl poetki zawartą we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>;          – wytłumaczyć „nadfrequencję” zaimków w wierszu <i>Terrorysta, on patrzy</i>;          – podać alegoryczne znaczenia określeń związanych z erotyzmem w utworze <i>Głos w sprawie pornografii</i>;          – podać ukryte znaczenie wypowiedzi ironicznych;          – powiedzieć, na czym polega subiektywność przedstawienia przestrzeni ukazanej w wierszu <i>Wczesna godzina</i>;          – wskazać elementy topiki religijnej;          – porównać list bohaterki z tradycyjną formułą epistolograficzną i wymienić różnice;          – powiedzieć, z jakich powodów internet został zestawiony ze spowiedzią;          – zaprezentować ciekawy blog;          – powiedzieć, jaką funkcję pełnią ostre kolory na obrazie Warhola          – omówić wybrany film lub serial jako dzieło kultury masowej;          – określić sens zestawienia drobiu i dziewczynek w poemacie Różewicza          – powiedzieć, w jaki sposób, w świetle poematu Różewicza, kultura popularna kształtuje gust i potrzeby współczesnego społeczeństwa;          – powiedzieć, czemu służy niedokończony wyrażenie „kto zobaczy...”, i dokończyć je;          – wskazać paradoks w drugiej strofie wiersza <i>Ojciec</i>;          – powiedzieć na podstawie poznanych wierszy, w czym wyraża się miłość poety do rodziców;          – rozpoznać intencje zawarte w zaprezentowanych sloganach reklamowych;          – porównać rodzaj gramatyczny podanych form językowych;          – określić na podstawie frazeologii, jak w polskiej kulturze postrzegane są kura, krowa, koń, świnia;</p>	<p>ogólną prawdę o spotkaniu z drugim człowiekiem wyrażoną w wierszu <i>Do N.N. ***</i>;          – wyjaśnić sens zaskakujących zestawień słownych w utworze <i>Głowienie</i>;          – powiedzieć, co jest obiektem uczuć opisanych w wierszu <i>Romans z konkretem</i>;          – wyjaśnić filozoficzny sens transpozycji formy osobowej w wierszu <i>Mironczarnia</i>;          – powiedzieć, jakie symboliczne znaczenie noszą przedmioty wymienione w wierszu <i>Mój testament śpiącego</i>;          – odczytać jako zdanie wskazane wersy utworu <i>Życia sam zapach</i>;          – podać przykłady błędnego użycia słów;          – określić funkcję błędu składniowego użytego w wierszu;          – wyjaśnić, na czym polega niepoprawność wskazanych związków frazeologicznych i określić ich funkcję;          – podać przykłady idiomów o wskazanym znaczeniu oraz z użyciem czasownika <i>iść</i>;          – wskazać przekształcenie idiomu dokonane w wierszu i określić jego sens;          – znaleźć w wybranym tekście prasowym idiomu i wyjaśnić ich znaczenie;          – powiedzieć, jakie sensy symboliczne przywołują wymienione w tekście gatunki muzyczne;          – powiedzieć, czemu służą wskazane aliteracje;          – powiedzieć, do czego przekonuje Jan Paweł II;          – określić, na czym polega katastrofa świata przedstawionego w wierszu <i>Oeconomia Divina</i>;          – wyjaśnić, czym spowodowane jest uczucie szczęścia poety wyrażone w          – wyjaśnić znaczenia i funkcje frazeologizmów zastosowanych w wierszu <i>Wszelki wypadek</i>;          – powiedzieć, w czym wyraża się emocjonalność wypowiedzi;          – wyjaśnić zmianę tonacji i fakt pojawienia się adresata we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>;          – wyjaśnić, co i jak oceniają wyrażenia ironiczne w utworze <i>Głos w sprawie pornografii</i>;          – omówić odwołania do kategorii barwy, światła i kształtu w opisie poranka w utworze <i>Wczesna godzina</i>;          – omówić wybrane wiersze W. Szyborskiej i M.</p>	<p>okoliczności;          – przedstawić obszary dyskusji ideowej w spektaklu; – omówić ewolucję programu Artura;          – określić przyczyny porażki Artura;          – wyjaśnić w świetle wiersza <i>Do N.N. ***</i>, czy można poznać kogoś „od pierwszego wejrzenia”;          – nazwać skrzyżowane obrazy we wskazanym fragmencie utworu <i>Głowienie</i> i zaklasyfikować do każdego z nich odpowiednie elementy przedstawienia;          – uzupełnić niedopowiedziane zakończenie wiersza;          – zinterpretować tytuł utworu <i>Romans z konkretem</i>;          – przedstawić poetycką „niezwykłość zwykłości” na podstawie utworów M. Białoszewskiego;          – zinterpretować przyczyny męczenia się osoby mówiącej w wierszu <i>Mironczarnia</i>;          – zinterpretować opis pokoju w wierszu <i>Mój testament śpiącego</i>, podać sensy symboliczne i dosłowne użytych wyrażen;          – zdefiniować samodzielnie słowo „jawa” i wyjaśnić sens jego użycia w wierszu <i>Życia sam zapach</i>;          – podać przykłady błędów językowych z głównej strony wybranego portalu internetowego i określić typ tych błędów;          – zinterpretować znaczenie słowa „wyzarzucała”;          – znaleźć przejawy humoru słownego w wierszu, określić sposób jego tworzenia i funkcję;          – zinterpretować błędne użycie wskazanych słów z wiersza <i>Głowienie</i>;          – dokonać analizy błędów językowych i stylistycznych w wybranym tekście z prasy popularnej;          – znaleźć w tekście wiersza frazeologizmy stworzone za pomocą liczebników porządkowych, wyjaśnić ich sens i określić, w jaki sposób odnoszą się do jakości życia w PRL-u;          – określić mechanizm i efekt dokonanych modyfikacji znaczeń frazeologizmów;          – wyjaśnić właściwy sens frazeologizmu w tytule wiersza;          – wyjaśnić sens defrazeologizacji wskazanego idiomu i jego związek z właściwym znaczeniem tego frazeologizmu;          – wyjaśnić sens wskazanych wersów;          – wyjaśnić, jak papież rozumie relacje jednostka–naród;          – wskazać w nagraniu homilii pozasłowne formy ekspresji i określić ich rolę;          – rozważyć, jakim przemówieniem jest wypowiedź papieża – religijnym czy politycznym;          – wskazać przejawy relatywizmu w świecie ukazany w wierszu <i>Oeconomia Divina</i>;          – omówić wiersz <i>Dar</i> jako poetycką epifanię;          – rozstrzygnąć, czy <i>Dar</i> można uznać za wyraz współczesnego stoicyzmu;          – zanalizować puentę utworu <i>Wszelki wypadek</i>, wskazać paradoks i wyjaśnić</p>
--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> <li>– rozpoznać adresatów reklam;</li> <li>– powiedzieć, z czego wynikają różnice w liczbie określeń podobnych zjawisk w językach polskim i angielski;</li> <li>– podać przykłady frazeologizmów, w których występują nazwy zwierząt hodowlanych;</li> <li>– dokończyć podane przysłowia;</li> <li>– dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia);</li> <li>– połączyć twórców z ich utworami;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– powiedzieć, jaka wiedza o porządku świata i jakie wskazania moralne są zawarte w zrekonstruowanych przysłowiach;</li> <li>– dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> </ul>	<p>Białoszewskiego jako wyraz uzniesienia codzienności;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnić, jaką rolę w konwersacji internetowej bohaterów odgrywa ironia;</li> <li>– nakreślić portrety bohaterów na podstawie przytoczonych fragmentów powieści;</li> <li>– przedstawić korzyści i zagrożenia, jakie wiążą się z przebywaniem w rzeczywistości wirtualnej;</li> <li>– zinterpretować kolorystykę dyptyku w kontekście biografii aktorki i techniki Warhola;</li> <li>– przeanalizować wybrane dzieło kultury masowej;</li> <li>– powiedzieć, jakie prawdy o człowieku przywołuje fragment poematu Różewicza</li> <li>– wyjaśnić, w jaki sposób podkultura wypiera lub łagodzi problematykę śmierci;</li> <li>– wyjaśnić sens obrazu zwątpienia matki w wierszu <i>Ale kto zobaczy...</i>;</li> <li>– powiedzieć, jaka ocena ojca zawarta jest w utworze;</li> <li>– scharakteryzować tytułowego bohatera utworu;</li> <li>– rozpoznać funkcje języka w zaprezentowanych hasłach reklamowych;</li> <li>– sformułować wnioski wynikające z rozpoznanego rodzaju gramatycznego podanych form językowych;</li> <li>– znaleźć w polszczyźnie przykłady na rozpowszechnienie oceny, że to, co ważne, szybko przemija;</li> <li>– poprawnie dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> </ul>	<p>jego sens;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zinterpretować wiersz jako utwór o roli przypadku w ludzkim życiu;</li> <li>– objaśnić sens topiki religijnej, do której odwołuje się J. Hartwig;</li> <li>– przedstawić sensy antytek we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>;</li> <li>– objaśnić sens puenty utworu;</li> <li>– zinterpretować wiersz J. Hartwig;</li> <li>– stworzyć portret psychologiczny terrorysty na podstawie wiersza <i>Terrorysta, on patrzy</i>;</li> <li>– wyjaśnić, w jaki sposób budowane jest napięcie w utworze <i>Terrorysta, on patrzy</i>;</li> <li>– rozważyć, czy wiersz jest przestrogą przed terroryzmem, czy refleksją nad przypadkowością losu;</li> <li>– wyjaśnić, jaki jest sens użycia pojęcia <i>pornografia</i> jako alegorii myślenia;</li> <li>– powiedzieć, jakie postulaty etyczne zawiera wiersz;</li> <li>– wyjaśnić, na czym polega epifania w wierszu <i>Wczesna godzina</i>;</li> <li>– omówić charakterystyczne błędy językowe występujące w tekście;</li> <li>– wskazać elementy wspólne <i>Wojny polsko-ruskiej...</i> i obrazu A. Warhola;</li> <li>– zinterpretować historię przedstawioną w zakończeniu pierwszej części poematu Różewicza</li> <li>– wyjaśnić sens zakończenia wiersza <i>Ale kto zobaczy...</i>;</li> <li>– przedstawić na podstawie wiersza światopogląd ojca;</li> <li>– wypowiedzieć się na temat franciszkanizmu wyrażonego w omawianych wierszach;</li> <li>– przeanalizować wskazane reklamy;</li> <li>– powiedzieć, jaki element świata zawartego w polskiej leksyce ujawnia się w zaprezentowanym zdaniu;</li> <li>– wyjaśnić, co o postrzeganiu ludzkiej podmiotowości mówią zaproponowane wyrażenia;</li> <li>– powiedzieć, jak w języku polskim wartościowana jest miłość, i podać odpowiednie przykłady;</li> <li>– wyjaśnić stereotyp Niemca utrwalony w polszczyźnie, biorąc pod uwagę etymologię nazwy <i>Niemiec</i>;</li> <li>– samodzielnie dokonać podsumowania epoki;</li> <li>– interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne;</li> <li>– odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń.</li> </ul>
---	--	---	---

**Na ocenę celującą** uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą oraz biegle posługiwał się zdobytą wiedzą i nabytymi umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych